

Biznesa augstskolas *Turība*

GADA BALVA

Brīvība. Uzņēmība. Kompetence.

Vaira Viķe-Freiberga

GODA DOKTORS

*Esmu ļoti lepna un pateicīga,
ka man šādā veidā ir izdevies
pievienoties Turības saimei*

Kādas ir Jūsu sajūtas, saņemot šo apbalvojumu?

Liels paldies Biznesa augstskolai *Turība* par man izrādīto uzticību un godu, ceru, ka arī mana turpmākā darbība neradīs vilšanos. Es strādāju no 16 gadu vecuma, un viena no lietām, kas mani visvairāk iespaidoja laikā, kad repatriējos un sāku iepazīties ar Latvijas izglītības sistēmu, bija tās diversifikācija. Latvijas izglītības sistēma kļuvusi daudz plašāka nekā pirmās neatkarības posmā, turklāt mani ļoti imponēja tas, ka jau savos pirmsākumos Biznesa augstskola *Turība* sniedza iespēju iegūt izglītību strādājošiem cilvēkiem. Ir dažādi iemesli, kas reizēm liedz cilvēkiem iegūt augstāko izglītību uzreiz pēc vidusskolas absolvēšanas, tāpēc ir liels prieks, ka *Turībā* tiek domāts arī par šādiem studentiem.

Gan laikā, kad ieņēmu Valsts prezidentes amatu, gan pēc tam, esmu sastapies ar vairākiem šīs augstskolas absolventiem, kuri ir ļoti pateicīgi par augstskolā iegūto. Šie absolventi novērtē, ka augstskola viņus pieņēmusi jau kā nobriedušus cilvēkus, respektējot viņu viedokli. Runājot ar absolventiem, man radies iespaids, ka *Turība* ir vieta, kur draudzīgā saimē studē gan gados jauni cilvēki, gan ne tik jauni. *Turības* studentiem visa mācību procesa laikā izdodas saglabāt ciešu sasaisti ar sabiedrības aktualitātēm un izmaiņām, kas, protams, pēc absolvēšanas palīdz turpināt dzīvi jaunā kvalitātē. Atbilstoši augstskolas nosaukumam, studijas tajā veicina gan absolventu pašu, gan viņu ģimenes turību, kā arī valsts attīstību un turību kopumā. Nabadzīgā valstī nav īstenojamas daudzas lietas, kas būtu nepieciešamas, nabadzīgas valsts iedzīvotāji bieži vien ir nelaimīgi, tāpēc ir būtiski katram sniegt savu ieguldījumu valsts labklājības veicināšanā. Nav jāgaida no valsts, ka tā uzturēs un gādās par katru no mums - katram pašam jāpiedalās

Jau otro gadu Biznesa augstskolā *Turība* notiek svinīgā Gada balvas „Brīvība. Uzņēmība. Kompetence.” apbalvošanas ceremonija, kuras laikā tiek piešķirti Goda nosaukumi augstskolas absolventiem, profesoriem un personām, kuras ar savu darbību veicinājušas tautsaimniecības, politikas un citu sabiedrisko procesu attīstību, tādējādi tuvinot Biznesa augstskolu *Turība* izvirzīto mērķu sasniegšanai. Šogad svinīgās ceremonijas laikā tiks piešķirti apbalvojumi Goda absolventiem, Goda profesoram un Goda doktoram.

Šogad Goda nosaukumu piešķiršanas komisija, izvērtējot iesniegto kandidātu pieteikumus, nolēma piešķirt Goda nosaukumu Goda doktors (*Doctor honoris causa, Dr.h.c.*) Madrides kluba prezidentei un bijušajai Latvijas Valsts prezidentei Vairai Viķei-Freibergai, novērtējot viņas ieguldījumu tautsaimniecībā, valsts politikas veidošanā, Latvijas tēla spordināšanā, 20. gadsimta vēstures problēmu skaidrošanā un tautas pašapziņas stiprināšanā. Goda nosaukumu piešķiršanas komisija pieņēmusi lēmumu, pamatojoties arī uz Vairas Viķes-Freibergas aktīvo sabiedrisko un zinātnisko darbību.

gan valsts labklājības, gan savas turības vairošanā. Esmu ļoti lepna un pateicīga, ka man šādā veidā ir izdevies pievienoties *Turības* saimei.

Turība ieņem unikālu vietu Latvijas augstākās izglītības spektrā. Atgūstot savu neatkarību un pārejot no kontrolētās plānveida ekonomikas uz brīvā tirgus ekonomiku, Latvijas ļaužu prātos neizbēgami radās apjukums – ko tas īsti nozīmē, kas šādā ekonomikas sistēmā ir labi un kas – slikti, vai turība ir kaut kas attaisnojams un pieņemams? Vai pie turības iespējams tikt godīgā veidā, vai tikai izsaimniekojot valsts resursus, kā tika pieņemts padomju gados. Es atceros, kā profesors Gundars Ķeniņš-Kings, ierodoties uz pirmajām lekcijām par biznesu un brīvo tirgus ekonomiku, bija aptaujājis Latvijas iedzīvotājus, lai noskaidrotu, kāds ir viņu viedoklis. Lielai daļai nebija īstas izpratnes par to, kas ir business un kādam jābūt veiksmīgam uzņēmējam.

Turība gadu gaitā ir izveidojusies par izglītības iestādi, kas paskaidro un parāda, kā darbojas tirgus ekonomika gan no teorētiskā, gan no praktiskā skatu punkta. Tas ir ārkārtīgi vērtīgs pienesums.

Gan laikā, kad ieņēmu Valsts prezidentes amatu, gan pēc tam, esmu sastapusies ar vairākiem šīs augstskolas absolventiem, kuri ir ļoti pateicīgi par augstskolā iegūto.

Atskatoties uz Jūsu profesores pieredzi, kādas ir tās vērtības, ko cenšaties nodot saviem studentiem?

Es studentiem vienmēr centos uzsvērt, ka būtiskākās nav tās konkrētās zināšanas, ko viņi iegūst katrā priekšmetā, jo zinātne mainās – vienas atziņas aizstāj citas. Vispirms ir jāiemācās mācīties, tad jāapgūst zināms teorētiskais pamats – līdzīgi, kā atlēti trenē muskuļus. Jāattīsta spēja uztvert un analizēt ļoti lielus informācijas apjomus. Cilvēka prāts ir ārkārtīgi elastīgs – jo vairāk smadzenes nodarbina, jo lielāka kļūst to kapacitāte. No praktiskās pieredzes varu teikt, ka reizēm ir svētīgi zināmu informāciju iemācīties no galvas, lai arī kā to negribētos. Tas palīdz trenēt prāta muskuļus.

*Runājot ar absolventiem, man radies iespaids, ka *Turība* ir vieta, kur draudzīgā saimē studē gan gados jauni cilvēki, gan ne tik jauni.*

Ikdienā strādājot ar studentiem, īpaši ar ārvalstu studentiem, mēs izjūtam, ka augstākās izglītības sistēma Latvijā attīstās. Kādas ir Jūsu domas par Latvijas izglītības sistēmu?

Latvijā periodiski vērojama vēlme īstenot izmaiņas augstākās izglītības sistēmā. Nevaru īsti saprast, kamdēļ visas atkārtotās

reformas tiek uzskatītas par neveiksmīgām. Gan es, gan mans dzīvesbiedrs Imants esam absolvējuši un strādājuši Makgila (*McGill*) Universitātē, pēc tam arī Monreālas Universitātē, Imants – arī jaundibinātajā Kvebekas provinces universitātē. Jaundibinātās universitātes bija vairāk orientētas uz jaunām un oriģinālām struktūrām, vecākās bija konservatīvākas, taču abās ievirzēs notika nemitīgas reformas un pilnveidošanas, kas radīja pakāpeniskus, būtiskus uzlabojumus. Lai izvērtētu jebkuras valsts izglītības kvalitāti, tā jāsalīdzina ar to, kas tiek darīts citās valstīs. Latvija kopumā šeit diemžēl atpaliek – ir jāvelta lielākas pūles, lai izglītības kvalitāte nemitīgi uzlabotos.

Izglītība nav tikai faktu apgūšana, tai jāveido arī raksturu un jāveicina sociālo un morālo vērtību izpratni.

Kanādas izglītības sistēmā tika veiktas vairākas izmaiņas, kas atstāja ļoti pozitīvu ietekmi. Kādos aspektos Latvijai būtu vērts smelties pieredzi no Kanādas?

Pirmais un pēdējais faktors ir izglītībā ieguldītie līdzekļi, kam cieši seko skolotāju un pasniedzēju prestižs sabiedrībā. Noteikti būtu vērts padomāt, kā mācību procesu padarīt interesantāku un saistošāku. Ir jāspēj piesaistīt studentu, lai viņa interese par izvēlēto

priekšmetu tikai augtu. Tāpat ir jācenšas veicināt jauniešu spējas integrēt visu apgūto, turklāt jau agrīnā vecumā, ne tikai studiju laikā. Ir būtiski nodrošināt zināšanu ieguves nepārtrauktību, lai izglītības procesā nerastos pārrāvumi vai robi. Ir gadījumi, kad to var panākt, apmeklējot privātstundas, tādejādi atgūstot iekavēto. Savulaik esmu strādājusi privātās meiteņu skolās, pasniedzot svešvalodas un vadot papildu nodarbības matemātikā. Šajās skolās mācījās labi situētu vecāku meitas, daudzas arī no ASV un Dienvidamerikas. Meitenes apguva ne tikai vispārējo izglītību, bet arī labas manieres un etiķeti. Izglītība nav tikai faktu apgūšana, tai jāveido arī raksturu un jāveicina sociālo un morālo vērtību izpratni.

Turklāt, Latvijā izglītība pieejama par ļoti atbilstošu cenu. Šobrīd, piemēram, ASV virkne studentu no labām universitātēm ir nonākuši lielos parādos tieši mācību maksas dēļ.

Nemot vērā Jūsu pieredzi dažādās valstīs, kā Jūs vērtētu centienus paaugstināt ārvalstu studentu skaitu Latvijā?

Ja mēs analizējam, kādi ir apstākļi daudzviet pasaulē, uzskatu, ka Latvijai ir potenciāls kļūt par veiksmīgu izglītības eksportētāju. Latvijai ir laba reputācija, to zināmā vērā ir veidojuši paši ārvalstu studenti, kuri šeit ir mācījušies un pēc tam ar labām zināšanām un pozitīviem iespaidiem aizbraukuši mājās. Turklāt, Latvijā izglītība pieejama par ļoti atbilstošu cenu. Šobrīd, piemēram, ASV virkne studentu no labām universitātēm ir nonākuši lielos parādos tieši mācību maksas dēļ. Šiem jauniešiem gandrīz viss mūžs paies, lai norēķinātos par savu izglītību, turklāt ne vienmēr viņiem izdodas atrast tik labu darbu, kā viņi bija cerējuši, ieguldot izglītībā. Sabiedrībā nereti izskan piemēri par augstskolu absolventiem, kuriem ir pat 30 000 vai 40 000 dolāru parāds par studijām, un viņi vairāk nekā trīs gadus nespēj atrast darbu, attiecīgi parāda procenti tikai krājas. Izglītība, vismaz zināmās nozarēs, ir viena no konkurētspējīgākajām jomām Latvijā, līdzīgi kā medicīnas tūrisms. Mums ir iemesls lepoties arī ar savu medicīnu. Spilgts piemērs ir mūsu Valsts prezidents, kurš neizvēlējās veikt operāciju ārvalstīs, bet uzticējās Latvijas ārstiem. Jāņem vērā, ka dažādas sarežģītas operācijas Latvijā izmaksā arī krietni mazāk kā analogas operācijas ārvalstīs.

